

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

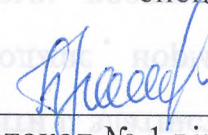
**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
АГРОНОМІЯ**

**першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 201 Агрономія
галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство**

СХВАЛЕНО

Науково-методичною радою
спеціальності «Агрономія»

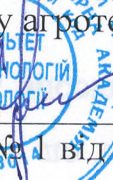
Голова ради

Ольга БАРАБОЛЯ
(протокол № 1 від «26» вересня 2021 р.)

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою факультету агротехнологій та екології

Голова вченої ради

Микола МАРЕНИЧ
(протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.)

Програма атестації
Вводиться в дію з 30 серпня 2021 р.
розпорядження № 248 від 30 серпня 2021
Декан Микола МАРЕНИЧ

Полтава – 2021

ПЕРЕДМОВА

Програма атестації здобувачів вищої освіти. Освітньо-професійна програма Агрономія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 Агрономія галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство.

1. ВНЕСЕНО кафедрою рослинництва Полтавського державного аграрного університету протокол № 24 від « 25 » серпня 2021р.

2. РОЗРОБНИКИ:

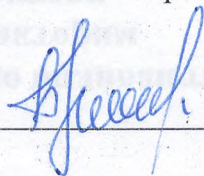
1. Віктор ЛЯШЕНКО, кандидат с.-г. наук, доцент
2. Володимир ГАНГУР, доктор с.-г. наук, ст. науковий співробітник
3. Віктор ПИСАРЕНКО, доктор с.-г. наук, професор
4. Микола МАРЕНИЧ, доктор с.-г. наук, професор
5. Сергій ПОСПЄЛОВ, доктор с.-г. наук, професор
6. Людмила БІЛЯВСЬКА, доктор с.-г. наук, професор
7. Максим КУЛИК, доктор с.-г. наук, професор
8. Олена ГОРДЄЄВА, кандидат с.-г. наук, доцент
9. Марина ПІЩАЛЕНКО, кандидат с.-г. наук, доцент
10. Ганна ПОСПЄЛОВА, кандидат с.-г. наук, доцент
11. Ольга БАРАБОЛЯ, кандидат с.-г. наук, доцент
12. Юрій БАРАТ, кандидат с.-г. наук, доцент
13. Ірина ГОЛУБ-МАКОВЕЦЬКА, методист
14. Людмила ФІЛОНЕНКО, методист 1-ої категорії

СХВАЛЕНО

Науково-методичною радою спеціальності «201 Агрономія»

Протокол № 1 від «26 » серпня 2021 р.

Голова ради

Ольга БАРАБОЛЯ

ЗМІСТ

<i>1. Вступ</i>	<i>4</i>
<i>2. Вимоги до атестації здобувачів вищої освіти</i>	<i>5</i>
<i>3. Вимоги до атестаційного екзамену</i>	<i>5</i>
<i>4. Оцінювання рівня якості підготовки</i>	<i>17</i>
<i>5. Порядок присвоєння кваліфікації</i>	<i>18</i>
<i>6. Перелік нормативних документів, на яких базується програма атестації</i>	<i>18</i>

1. Вступ

Уходження України до єдиного Європейського простору вищої освіти, розвиток науки і виробництва, що супроводжується впровадженням високоефективних новітніх технологій, обумовили виникнення відповідних вимог до освітньо-професійної підготовки фахівців із вищою освітою, забезпечення їх конкурентоспроможності на внутрішньому, Європейському і світовому ринках праці.

Досягнення зазначених вимог можливе за умов постійного проведення контрольних заходів із визначення відповідності знань й умінь випускників змісту навчання, висвітленого в освітньо-професійній програмі, яка в свою чергу потребує періодичного оновлення відповідно до змін на ринку праці та рекомендацій внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів.

Атестація здобувачів вищої освіти є завершальним етапом у підготовці бакалавра з агрономії. Її мета – встановлення рівня підготовки випускника до виконання професійних задач та відповідності його підготовки вимогам освітньо-професійної програми. Вона визначає теоретичний рівень підготовки бакалавра та оцінює його готовність до самостійного вирішення виробничих завдань. Одним із об'єктивних засобів зазначеної діагностики фахівців є атестаційний екзамен.

Рекомендована програма складена з урахуванням вимог, що висувуються до здобувачів вищої освіти на атестації, з метою виявлення різнобічних і глибоких знань із професійної підготовки.

До атестації згідно з наказом ректора допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно склали обов'язкові і вибіркові компоненти та виконали практичну підготовку освітньо-професійної програми. За умови успішного її проходження випускнику присвоюється кваліфікація бакалавр з агрономії і видається диплом державного зразка.

Підготовлені тестові завдання є засобом для визначення рівня результатів навчання майбутніх фахівців. Вони можуть бути використані з метою оперативного визначення роботодавцем в здобувача вищої освіти необхідних компетентностей для виконання професійних функцій та обов'язків.

2. Вимоги до атестації здобувачів вищої освіти

1.1. Атестація здобувачів вищої освіти – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам Стандарту вищої освіти за спеціальністю 201 Агрономія та освітньо-професійною програмою Агрономія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Атестація здійснюється відкрито і гласно.

1.2. Принципами формування і реалізації методик, призначених для кількісного та якісного оцінювання рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей осіб, які пройшли підготовку за освітньо-професійною програмою Агрономія спеціальності 201 Агрономія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є уніфікація, комплексність, взаємозамінність та взаємодоповненість, актуальність, інформативність, дієвість, індивідуальність, диференційованість, об'єктивність і відкритість, єдність вимог, предметність, інноваційність.

1.3. Атестація здійснюється відповідно до вимог Стандарту вищої освіти за спеціальністю 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та освітньо-професійної програми Агрономія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 Агрономія у формі атестаційного екзамену.

1.4. У процесі атестації визначається рівень професійної підготовки фахівців до здатності розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері агрономії, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

1.5. Атестація здобувачів вищої освіти щодо встановлення фактичної відповідності рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей агрономів вимогам Стандарту вищої освіти та освітньо-професійною програмою Агрономія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство здійснюється Екзаменаційною комісією (далі – ЕК) з фаху, голова та члени якої затверджується наказами ректора Полтавського державного аграрного університету.

3. Вимоги до атестаційного екзамену

2.1. Атестаційний екзамен повинен забезпечувати оцінювання рівня досягнення програмних результатів навчання та сформованості загальних і фахових компетентностей, визначених Стандартом вищої освіти спеціальності 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та освітньо-професійною програмою Агрономія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство.

2.2. Атестаційний екзамен передбачає виконання тестових завдань.

2.3. Форма проведення атестаційного екзамену – тестовий іспит з використанням засобів інформаційних технологій.

2.4. Інформаційною базою формування засобів об'єктивного контролю ступеня досягнення цілей освітньо-професійної підготовки є зміст програм навчальних дисциплін, що виносяться на атестацію.

2.5. Засоби об'єктивного контролю формуються шляхом структурної композиції змісту навчальних дисциплін, що формують результати навчання та систему компетентностей фахівця і виносяться на атестацію (наведені у навчальному плані підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо- професійною програмою Агрономія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 Агрономія.

2.6. Під час атестаційного екзамену здобувач вищої освіти повинен продемонструвати належний рівень досягнення програмних результатів навчання та сформованості загальних і фахових компетентностей.

2.7. Університет забезпечує дотримання правил і процедури проведення атестаційного екзамену шляхом:

- уніфікації умов проведення, засобів оцінювання, методик оброблення результатів та форм їхнього подання;
- інформаційно-консультаційної підготовки здобувачів вищої освіти до атестаційного екзамену;
- використання критеріїв об'єктивного оцінювання.

2.8. Комплекс засобів оцінювання формується кафедрою, відповідальною за реалізацію освітньої програми, та за кількісними і якісними параметрами повинен бути презентативним, охоплювати весь об'єм Програми атестаційного екзамену, затвердженій в установленому порядку.

2.9. Програма атестаційного екзамену формується відповідно до освітньо-професійної програми Агрономія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 201 Агрономія містить: вступ; вимоги до атестації здобувачів вищої освіти; вимоги до атестаційного екзамену; оцінювання рівня якості підготовки; порядок присвоєння кваліфікації; перелік нормативних документів, на яких базується програма атестації.

2.10. Програма атестаційного екзамену відтворює основні функціональні складові компетентнісної моделі фахівця, відповідає принципам валідності, наукової насиченості, інформативності, інноваційності, націлена на вирішення спеціалізованих завдань та практичних проблеми у відповідній сфері, що передбачає застосування теорій та наукових методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2.11. Кафедра, відповідальна за реалізацію освітньої програми, забезпечує членів ЕК алгоритмізованими рішеннями атестаційних завдань і фонду засобів оцінювання.

Програма атестаційного екзамену

Атестація здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Агрономія спеціальності 201 Агрономія проводиться у формі тестового іспиту з використанням інформаційних технологій. У тестовий іспит входять питання з фахових дисциплін.

Навчальні дисципліни, які входять до атестаційного екзамену:

1. *Агрофармакологія*
2. *Агрохімія*
3. *Грунтознавство з основами геології*
4. *Ентомологія*
5. *Землеробство*
6. *Овочівництво*
7. *Плодівництво*
8. *Рослинництво*
9. *Селекція та насінництво польових культур*
10. *Фітопатологія*

Зміст програми

Навчальна дисципліна

АГРОФАРМАКОЛОГІЯ

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Фітофармакологія як ланка в інтегрованих системах захисту рослин.
2. Основи агрономічної токсикології та резистентність шкідливих організмів до пестицидів і шляхи її запобігання.
3. Санітарно-гігієнічні основи застосування пестицидів.
4. Хімічні засоби захисту рослин від шкідників.
5. Хімічні засоби захисту рослин від хвороб.
6. Препарати для допосівного обробітку посівного і садивного матеріалу.
7. Хімічні засоби боротьби з бур'янами.

Список рекомендованої літератури

1. Агрофармакологія: Підручник [В. П. Туренко, М. О. Білик, В. І. Мартиненко]; за ред. доктора с.-г. наук, проф. В. П. Туренка, ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Харків: Майдан, 2020. 399 с.

2. Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні [В. В. Рафальський, В. М. Ващенко, А. П. Корецький, В. В. Чайковська]. К.: ТОВ Юнівест Принт, 2020. 1040 с.

3. Інтегрований захист рослин [В. М. Писаренко, М. А. Піщаленко, Г. Д. Поспелова, О. О. Горб, Н. П. Коваленко, О. Л. Шерстюк]. Полтава, 2020. 245 с.

4. Агрофармакологія: Підручник [В. П. Туренко, М. О. Білик, В. І. Мартиненко]; За ред. доктора с.-г наук, проф. В. П. Туренко. Харків: Майдан, 2020. 399 с. Навчальна дисципліна

5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

6. Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України. URL: <https://dnsgb.com.ua/>

7. Головний сайт для агрономів. URL: <https://superagronom.com/>
8. Національна академія аграрних наук України. URL: <http://naas.gov.ua/>

АГРОХІМІЯ

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Хімічний склад та живлення рослин.
2. Властивості ґрунту в зв'язку із живленням рослин і застосуванням добрив.
3. Хімічна меліорація ґрунтів та меліоранти.
4. Азотні добрива.
5. Фосфорні добрива.
6. Калійні та комплексні добрива.
7. Мікродобрива. Бактеріальні препарати. Рістактивуючі речовини.
8. Органічні добрива, їх властивості та використання.
9. Технології зберігання, схеми та машини для транспортування та внесення добрив і хімічних меліорантів.
10. Система застосування добрив.
11. Система удобрення озимої пшениці.
12. Система удобрення зернових бобових культур.
13. Система удобрення ярих колосових культур.
14. Система удобрення цукрових буряків.
15. Система удобрення соняшнику та кукурудзи.
16. Методи досліджень в агрохімії.
17. Охорона навколишнього середовища в разі використання добрив.
18. Агрохімсервіс.

Список рекомендованої літератури

1. Господаренко Г. М. Агрохімія: підручник. Київ: СІК ГРУП Україна, 2018. 557 с.
2. Господаренко Г. М. Практикум з агрохімії. Київ : ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2020. 148с.
3. Заришняк А.С., Балюк С.А., Мірошніченко М.М., Гладкіх Є.Ю. Наукові основи оптимізації живлення рослин у сучасних системах землеробства: наук. доп. Харків: ТОВ «Стильна типографія», 2019. 40 с.
4. Рекомендації щодо отримання та застосування добрив на основі природної сировини Є.В.Скрильник, К.С. Артем'єва, А.М. Кутова та ін. Харків: ФОП Бровін О. В., 2020. 28с.
5. Меліорація кислих і лужних ґрунтів Полтавщини – підвищення їх родючості/ За ред. Глуценка Л.Д., Олєпіра Р.В., Сокирка М.П. Полтава: ПП Астроя, 2021. 104 с.
6. Олєпір Р.В., Глуценко Л.Д., Лень О.І. Урожайність буряка цукрового і її якість за беззмінного вирощування та різних систем удобрення. Modern scientific researches. 2021. Вип. № 16. С. 137–143 <https://doi.org/10.30889/2523-4692.2021-16-01-005>
7. Добрива: довідник / заред. М.М. Мірошніченка. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків, 2011. 224 с.
8. Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії

аграрних наук України – dir@dnsgb.kiev.ua

9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – nlu@csl.freenet.kiev.ua
3. Електронна бібліотека ПДАУ: <http://lib.pdaa.edu.ua/>

Навчальна дисципліна

ГРУНТОЗНАВСТВО З ОСНОВАМИ ГЕОЛОГІЇ

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Ґрунтознавство як наука, його основні положення.
2. Геологічні процеси і джерела їх енергії.
3. Речовинний склад земної кори.
4. Походження і склад мінеральної частини ґрунту.
5. Походження, склад, властивості, агрономічне значення органічної частини ґрунту.
6. Ґрунтові колоїди і вбирна здатність ґрунту.
7. Фізичні показники та фізико-механічні властивості ґрунтів.
8. Теплові властивості і тепловий режим ґрунту.
9. Водні властивості і водний режим ґрунту.
10. Повітряні властивості і повітряний режим ґрунту.
11. Закономірності географії ґрунтів. Ґрунтово-кліматичні зони України.
12. Підзолистий процес ґрунтоутворення й окультурювання ґрунтів підзолистого типу.
13. Гумусово-аккумулятивний (дерновий) процес ґрунтоутворення та окультурювання чорноземів і каштанових ґрунтів.
14. Болотний процес ґрунтоутворення та окультурювання болотних ґрунтів і торфовищ.
15. Галогенні ґрунти та окультурювання ґрунтів галогенного ряду

Список рекомендованої літератури

1. Іщенко В. А. Геологія з основами геоморфології : електронний конспект лекцій комбінованого (локального та мережного) використання [Електронний ресурс]. Вінниця : ВНТУ, 2020. 68 с.

2. Ґрунтознавство з основами геології. Частина II. Генезис, класифікація та властивості ґрунтів. Навчальний посібник / Я.Г. Цицюра, М.І. Поліщук, Л.Ф. Броннікова. ТОВ «Друк плюс». 2020. 676 с.

3. Романко В. О., Пересоляк В.Ю., Калинич І.В. Ґрунтознавство. Конспект лекцій. Ужгород, 2021. 99 с.

4. Чернега П.І., Годзинська І.Л. Загальна геологія: практичний курс. Навчальний посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. 2022. 140 с.

5. Ґрунтознавство : навч. посіб. для студ. / Бережнюк М. Ф., Якубенко Б. Є., Чурілов А. М., Сендзюк Р. В. Київ : Ліра-К, 2020. 610 с.

6. Державний природознавчий музей. Віртуальні колекції. http://www.smnh.org/ua/virtualni-kolekciji/virtualnikolekciji_1.html#prettyPhoto

7. ННЦ Інститут ґрунтознавства і агрохімії ім. О.Н.Соколовського <https://issar.com.ua/karti-2/>

8. Мінерали та гірські породи <https://www.youtube.com/watch?v=fzIGzFFlyj8>

9. Музей мінералів <https://museum-portal.com/ua/museum/museumof-minerals/exposition>

10. Основні тектонічні структури України https://www.youtube.com/watch?v=s91L_Ugm2fE 6. Перелік корисних копалин загальнодержавного значення <https://www.kmu.gov.ua/npras/20058044>

Навчальна дисципліна

ЕНТОМОЛОГІЯ

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Ентомологія як наука, загальні відомості про комах шкідників.
2. Шкідники зернових культур.
3. Шкідники буряка цукрового.
4. Шкідники бобових культур.
5. Багатоїдні шкідники.
6. Шкідники хрестоцвітих культур.
7. Шкідники овочевих культур.
8. Шкідники плодових культур.

Список рекомендованої літератури

1. Бакалова А. В. Технологія комплексного захисту овочевих культур від шкідливих організмів у фермерських господарствах та на присадибних ділянках : практич. посібник/ Бакалова А. В., Грицюк Н. В., Дереча О. А., та ін. Житомир : Рута, 2019. 183 с.
2. Зайцева І.А. Сільськогосподарська ентомологія : курс лекцій : навч. посіб. для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. 201 Агрономія Дніпровський держ. аграр.-екон. ун-т. – Дніпро : РВВ ДДАЕУ, 2021. – 237 с. – Режим доступу : <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/7926>
3. Матушкіна Н.О. Ентомологія: курс лекцій . Київ, 2020. 111 с. [Електронне видання] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> Мринський І. М., Урсал В. В., Коковіхін С. В., Лавренко Н. М. Морфологія, біологія багатоїдних шкідників та заходи боротьби з ними в адаптованих технологіях вирощування: наукова монографія / за ред. І. М. Мринського. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 97 с.
4. Мринський І. М., Урсал В. В., Коковіхін С. В., Лавренко Н. М. Морфологія, біологія шкідників зернових культур та заходи боротьби з ними в адаптованих технологіях вирощування: наукова монографія / за ред. І. М. Мринського. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 96 с.
5. Мринський І. М., Урсал В. В., Коковіхін С. В., Лавренко Н. М. Морфологія, біологія шкідників бобових культур та заходи боротьби з ними в адаптованих технологіях вирощування: наукова монографія / за ред. І. М. Мринського. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 90 с.
6. Мринський І. М., Урсал В. В., Забродіна І. В., Романов О. В., Воеводін В. В. Шкідники плодових культур: навчальний посібник / Київ: Інтерконтиненталь, 2019. 728 с.
7. Мринський І. М., Урсал В. В., Марковська О. Є., Корбич Н. М. Шкідники запасів продукції рослинництва і тваринництва: навч. посібник /. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 412 с

8. Мринський І. М., Урсал В. В., Коковіхін С. В., Лавренко Н. М. Шкідники овочевих культур: навчальний посібник / Київ, 2018. 432 с.

9. Мринський І. М., Урсал В. В., Коковіхін С. В., Попова Л. М., Лавренко С. О., Аверчев О. В. Морфологія, біологія шкідників овочевих культур та заходи боротьби з ними: навчальний посібник / Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 332 с.

Навчальна дисципліна **ЗЕМЛЕРОБСТВО**

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Землеробство як галузь сільськогосподарського виробництва, його особливості та основні етапи розвитку.
2. Фактори життя рослин і закони землеробства.
3. Родючість ґрунту та її відтворення для оптимізації умов життя рослин.
4. Екологічні фактори життя рослин та їх регулювання в землеробстві.
5. Біологічні особливості і класифікація бур'янів.
6. Облік забур'яненості та картування посівів сільськогосподарських культур.
7. Заходи боротьби з бур'янами.
8. Наукові основи і завдання обробітку ґрунту.
9. Система обробітку ґрунту під ярі культури.
10. Система обробітку ґрунту під озимі культури.
11. Сівба і післяпосівний обробіток ґрунту.
12. Особливості обробітку ґрунту на меліорованих землях.
13. Мінімізація обробітку ґрунту.
14. Наукові основи захисту ґрунту від ерозії.
15. Рекультивація ґрунту.
16. Наукові основи сівозмін.
17. Місце парів і польових культур у сівозміні.
18. Класифікація і організація сівозмін.
19. Наукові основи системи землеробства.
20. Сучасні зональні системи землеробства

Список рекомендованої літератури

1. Землеробство. Навчальний посібник / Танчик С. П. та ін. Київ. : ЦП «Компринт», 2022. 350 с.

2. Гудзь В. П., Примак І. Д., Будьонний Ю. В., Танчик С. П. Землеробство: Підручник. 2-ге вид. перероб. та доп. / За ред. В. П. Гудзя. К.: Центр учбової літератури, 2010. 464 с.

3. Центилю Л. В., Танчик С. П., Цюк О. А. Управління родючістю ґрунту за зберігаючого землеробства. Вінниця «Твори», 2021. 361 с.

4. Танчик С. П., Рожко В. М., Карпенко О. Ю. Землеробство з основами ґрунтознавства. Навчальний посібник. Київ. 2021. 442 с.

5. Землеробство: підручник / І.Д. Примак, Л.В. Єзерковська, Ю.В. Федорук, В.М. Караульна, І.А. Покотило, О.Б. Панченко, В.С. Хахула, Н.М. Федорук, С. В. Ображій, Присяжнюк Н.М., Лозінська Т.П., Войтовик М.В., Панченко Т.В., Карпук Л.М., Павліченко А.А., Панченко І.А.; За ред. І.Д. Примака. Вінниця : ГОВ

"ТВОРИ", 2020. 578 с.

6. Механічний обробіток ґрунту: історія, теорія, практика: навч. посіб. / І. Д. Примака [та ін.]; за ред. дра с.-г. наук, проф. І. Д. Примака. Вінниця : ТВОРИ, 2019. 425 с.

7. Сівозміни: підручник / С.П. Танчик, І.Д. Примака, Д.В. Літвінов, Л.В. Центило Київ: ЦП Компрінт, 2019. 365 с.

8. Веселовський І.В., Манько Ю.П., Лисенко А.К., Центило Л.В. Атлас – визначник бур’янів. Навчальний посібник. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2018. 256 с

Навчальна дисципліна
ОВОЧІВНИЦТВО

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Господарське значення овочів. Стан і перспективи розвитку овочівництва. Біологічна характеристика овочевих рослин. Класифікація та походження.
2. Вимоги овочевих рослин до умов навколишнього середовища та їх оптимізація у відкритому ґрунті.
3. Технологічні заходи вирощування овочевих культур. Розмноження овочевих рослин.
4. Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування капустяних.
5. Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування коренеплідних овочевих культур.
6. Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування представників родини Цибулевих.
7. Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування представників родини Пасльонових.
8. Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування гарбузових, представників родини Бобових і кукурудзи.
9. Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування багаторічних овочевих культур.
10. Виробничо-біологічна характеристика і технологія вирощування зеленних овочевих культур.

Список рекомендованої літератури

1. Вітанов О. Д. Спеціалізовані овочеві сівозміни: монографія. 2-е вид. доп. і перероб. Вінниця: ТВОРИ, 2021. 334 с.

2. Вітанов О.Д. Присадибне овочівництво. Науково-практичний посібник. 2-е вид. Київ : Видавничий дім «Вініченко», 2023. 156 с.

3. Сучасні системи виробництва овочів: монографія / за ред. О. Д. Вітанова. Вінниця : ТВОРИ, 2021. 214 с.

4. Біолого-екологічні особливості овочевих культур : навч. посіб. / Н. В. Нікончук та ін. Миколаїв : МНАУ, 2020. 407 с.

5. Яровий Г. І, Романов О. В. Овочівництво: навч посіб. Харків: ХНАУ, 2017. 376 с.

6. Кулик М. І., Дінець О. М., Рожко І. І. Завдання до лабораторних робіт з дисципліни “Овочівництво”, частина 1 : Біологічні основи Овочівництва для

здобувачів вищої освіти факультету агротехнології та екології спеціальності 201 – Агрономія. Полтава, 2020. 64 с.

7. Кулик М. І., Дінець О. М., Рожко І. І. Завдання до лабораторних робіт з дисципліни “Овочівництво”, частина 2 : Виробничо-біологічна характеристика та технологія вирощування овочевих культур для здобувачів вищої освіти факультету агротехнології та екології спеціальності 201 – “Агрономія”. Полтава, 2020. 70 с.

8. Кулик М. І., Рожко І. І. Завдання і робочий зошит до лабораторних робіт з дисципліни “Овочівництво” для здобувачів вищої освіти факультету агротехнологій та екології спеціальності 201 – Агрономія. Полтава, 2020. 130 с.

9. Кулик М. І. Сиплива Н. М., Гненна М. О., Сучасний стан сортименту плодових та овочевих культур в Україні. Вісник Уманського Національного університету садівництва, 2016. Вип. № 2. С. 66–69.

10. Кулик М.І. Альбом: насіння овочевих культур. Полтава, 2021. 24 с.

Навчальна дисципліна

ПЛОДІВНИЦТВО

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Плідівництво як галузь сільськогосподарського виробництва.
2. Біологічна і виробнича класифікація плодових рослин.
3. Морфологічна будова плодових рослин.
4. Закономірності росту і розвитку плодових рослин.
5. Екологічні фактори в життєдіяльності плодових культур.
6. Біологічні основи розмноження плодових і ягідних культур.
7. Організація плодових розсадників.
8. Проектування і закладання плодових насаджень.
9. Утримання і обробіток ґрунту а саду, удобрення та зрошення плодових насаджень.
- 10.Формування крон плодових дерев.
- 11.Обрізування плодоносних садів.
- 12.Технологія вирощування кущових ягідників.
- 13.Морфологічно-біологічні особливості та технологія вирощування суниці.
- 14.Технології вирощування горіхоплідних і малопоширених плодових і ягідних культур.
- 15.Технології вирощування винограду.

Список рекомендованої літератури

1. Цирта В.С., Заморський В.В. Плідівництво : навч. посібник. Умань : «Сочінський М.М.», 2018. 389 с.

2. Колокольчикова І.В. Ринок плодово-ягідної продукції Півдня України : монографія. Мелітополь : Видавництво «Люкс», 2020. 471 с.

3. Барат Ю.М., Кулик М.І. Методичні вказівки для лабораторних робіт з дисципліни «Плідівництво». Полтава, ПДАУ, 2021. 106 с.

4. Гриник І.В., Москалець В.В., Москалець Т.З., Барат Ю.М., Любич В.В., Пелехатий В.М., Пелехата Р.П., Овезмирадова О.Б. Селекційно-технологічні основи вирощування обліпихи крушиноподібної в умовах Полісся й Лісостепу України : монографія. За заг. ред. В.В. Москальця. Новосілки : Видавництво «Центр учбової

літератури», 2020.

5. Moskalets T. Z., Vovkohon A. H., Barat Yu. M., Knyazyuk O. V., Verheles P. N. Morphological and ecological peculiarities of checker tree mountain ash (*Torminalis glaberrima*) plants and biochemical. composition of its fruits. *Regulatory Mechanisms in Biosystems*. 2020. 11(3). P. 405–413.

6. Москалець В.В., Гриник І.В., Москалець Т.З., Лісовий О.Б., Барат Ю.М., Невмержицька О.М. Науково-методичний супровід щодо ведення колекції генетичних ресурсів обліпихи крушиноподібної (*Hipporhae rhamnoides* L.) в умовах ex situ : рекомендації. Київ : «Центр учбової літератури», 2021. 61 с.

7. Москалець В.В., Москалець Т.З., Гриник І.В., Барат Ю.М., Тихий Т.І., Францішко В.С. Результати оцінювання нових генотипів калини звичайної (*Viburnum opulus* L.) за морфологічними ознаками та біохімічними показниками плодів у селекції на продуктивність і якість. Садівництво. Київ, 2021. Випуск 77. С. 5–21.

8. Барат Ю.М., Наталевич В.В. Продуктивність винограду залежно від внесення мікробіологічних добрив. Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Зрошуване землеробство». Вип. 77. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 9–12.

9. Садівництво по-українськи: <https://agrotimes.ua/magazine/sadivnictvo-po-ukrayinski/> .

10. Дім. Сад. Город.: <https://www.dimsadgorod.com/> .

11. Агроогляд: овочі та фрукти : <https://www.pro-of.com.ua/> .

12. Садівництво та овочівництво: <https://techhorticulture.com/>

Навчальна дисципліна

РОСЛИННИЦТВО

В ході вивчення даної дисципліни розглядаються наступні теми:

1. Теоретичні основи рослинництва
2. Пшениця.
3. Жито. Тритікале.
4. Овес.
5. Ячмінь.
6. Кукурудза.
7. Просо.
8. Сорго.
9. Рис і гречка.
10. Загальна характеристика бобових культур.
11. Горох.
12. Соя. Квасоля.
13. Бульбоплоди. Коренеплоди.
14. Баштанні культури.

Список рекомендованої літератури

1. Мазур В.А., Поліщук І.С., Телекало Н.В., Мордванюк М.О. Рослинництво. Навчальний посібник (частина І). Вінниця: Видавництво ТОВ «Друк». 2020. 352 с.

2. Мазур В.А., Поліщук І.С., Телекало Н.В., Мордванюк М.О. Рослинництво.

Навчальний посібник (частина II). Вінниця: Видавництво ТОВ «Друк». 2020. 284 с.

3. Петриченко В.Ф., Лихочвор В.В. Рослинництво. Нові технології вирощування польових культур: підручник. 5-те вид., виправ., допов. Львів : НВФ «Українські технології», 2020. 806 с.

4.Лихочвор В.В. Рослинництво. Технології вирощування сільськогосподарських культур. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 808 с.

5. Ляшенко В. В., Карасенко В. М., Кракотець С. І. Вплив системи обробітку ґрунту та попередників на урожайність і якість зерна пшениці озимої. Вісник ПДАА. 2021. № 4. С. 64–70. doi: 10.31210/visnyk2021.04.07 20

6. Ляшенко В. В., Полежак Є. Ю. Врожайність пшениці твердої ярої в Лівобережному Лісостепу. Scientific Progress & Innovations. 2021. № 27 (4). С. 21–25. doi: 10.31210/spi2024.27.04.04

7. Мазур В. А., Паламарчук В. Д., Поліщук І.С. Новітні агротехнології у рослинництві. Вінниця. 2017. 588 с.

8.Тригуб О. В., Ляшенко В. В. Залежність тривалості фаз вегетаційного періоду у гречки від погодно-кліматичних факторів середовища // Вісник Полтавської державної аграрної академії – 2019 – №1 – С. 94-107 (фахове видання) DOI 10.31210/visnyk2019.01.11

9. Ляшенко В. В., Лотиш І. І., Тараненко А. О., Крикунова В. Ю., Кундиус К. О. Вплив азотних добрив на урожайність та якість насіння сої. // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2019. – № 4 – С. 58-65 (фахове видання) doi: 10.31210/visnyk2019.04.07

Навчальна дисципліна

СЕЛЕКЦІЯ І НАСІННИЦТВО ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Етапи розвитку селекції.
2. Досягнення, завдання селекційно-насінницької роботи в Україні.
3. Класифікація вихідного матеріалу.
4. Принципи створення моделі сорту.
5. Роль внутрішньовидової гібридизації у селекційному процесі.
6. Віддалена гібридизація в селекції.
7. Експериментальний мутагенез у селекції рослин.
8. Поліплоїдія, гаплоїдія в селекції рослин.
9. Інбридинг та гетерозис у селекції рослин.
10. Методи добору селекційного матеріалу.
11. Методи оцінювання селекційного матеріалу.
12. Технологія селекційного процесу.
13. Завдання та напрями у селекції рослин.
14. Завдання та організація державного сортовипробування.
15. Підбір сортів та гібридів для конкретного господарства.
16. Перспективи розвитку селекції рослин на основі біотехнології.
17. Насінництво як наука та галузь с.-г. виробництва.
18. Значення насіння в реалізації потенціалу сорту.
19. Сортозаміна та сортооновлення, організація їх проведення в господарстві.

20. Технологія виробництва насіння в первинних ланках насінництва.
21. Технологія вирощування і післязбиральне оброблення насіння.
22. Внутрігосподарський і державний контроль у насінництві.
23. Науково-обґрунтовані системи вирощування елітного насіння

Список рекомендованої літератури

1. Мазур О.В., Мазур О.В., Лозінський М.В. Селекція та насінництво польових культур : навчальний посібник. Вінниця ТВОРИ, 2020. 348 с.
2. Молоцький М. Я., Васильківський С. П., Князюк В. І., Власенко В. А. «Селекція і насінництво сільськогосподарських рослин». Київ, «Вища освіта». 2006. 463 с.
3. Молоцький М. Я., Васильківський С. П., Князюк В. І. «Селекція та насінництво польових культур». Практикум. Б-Ц, 2008. 192 с.
4. Насінництво і насіннезнавство польових культур / за ред. М. М. Гаврилюка. Харків, 2007. 216 с.
5. Макрушин М. М. Насінництво. Київ, Флора. 2011. 400 с. Рік введення Допоміжні р.
6. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2021 рік. <https://sops.gov.ua/reestr-sortiv-roslin>
7. Державний реєстр суб'єктів насінництва та розсадництва на 2021 Київ. <https://agro.me.gov.ua/storage/app/uploads/public/5f2/d0a/bb0/5f2d0abb03e71933845769.pdf> значення якості» Держспоживстандарт України, 2003.
8. Білявська Л.Г., Присяжнюк О.І. Модель ранньостиглого сорту сої. Новітні агротехнології, (електронний наук. журнал). Київ: ІБКІЦБ НААН, 2018. №6. С. 1-15. DOI:<https://doi.org/10.21498/na.9.2018.165365>
9. 2018.165365. Режим доступу <http://jna.bio.gov.ua/article/view/165365>
10. Білявська Л.Г., Присяжнюк О.І. Модель дуже скоростиглого сорту сої. Наукові праці Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків. Київ: ІБКІЦБ НААН, 2018. Вип. 26. С. 120-132.
10. Білявська Л.Г., Білявський Ю.В., Шаповал О. С., Панченко С. С. Сучасний стан та перспективи насінництва сої в Лісостепу України. Вісник ПДАА. 2020. № 4. С. 45-52. doi: 10.31210/visnyk2020.04.05 <https://doi.org/10.31210/visnyk2020.04.05> (doi: 10.31210/visnyk2020. 04.05)
11. Білявська Л. Г., Білявський Ю. В., Діянова А. О., Мирний М. В. Сорти сої для Степу та Лісостепу України. Вісник ПДАА. 2021. № 1. С. 135-140. doi: 10.31210/visnyk2021.01
12. Білявська Л.Г., Білявський Ю.В. Сучасний стан насінництва жита озимого в Україні. Вісник ПДАА. 2021. № 2. С. 67-74. doi: 10.31210/visnyk2021.02.08
13. Білявська, Л.Г. Сучасні напрями та завдання в селекції сої Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2009. №2. С. 38-40.

Навчальна дисципліна

ФІТОПАТОЛОГІЯ

У ході вивчення даної дисципліни розглядаються такі теми:

1. Введення у фітопатологію.
2. Поняття патологічного процесу.

3. Неінфекційні хвороби рослин.
4. Патогенні гриби як збудники хвороб рослин.
5. Фітопатогенні бактерії, актиноміцети як збудники хвороб рослин.
6. Фітопатогенні віруси як збудники хвороб рослин.
7. Імунітет рослин до інфекційних хвороб.
8. Хвороби зернових культур (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).
9. Хвороби кукурудзи (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).
10. Хвороби бобових культур (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).
11. Хвороби соняшнику (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).
12. Хвороби ріпаку (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).
13. Хвороби картоплі та овочевих культур (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).
14. Хвороби плодових і ягідних культур (поширення, шкодочинність, біологічні та екологічні особливості збудників, обґрунтування систем захисту).

Список рекомендованої літератури

1. Буджак В. В., Літвіненко С. Г. Фітопатологія: навчальний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. 400 с.
2. Колодійчук В. Д., Кривенко А. І., Шушківська Н. І. Практикум із сільськогосподарської фітопатології. К.: «Центр учбової літератури», 2022. 223 с.
3. Перепелиця Л.О., Корево Н.І., Гуторчук С.Л. Словник-довідник з фітопатології для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: Житомир: ЖДУ ім. І. Франка. 2023. 109 с.
4. Фітопатологія: Підручник [І. Л. Марков, О. В. Башта, Д. Т. Гентош, В. А. Глим'язний, О. П. Дерменко, Є. П. Черненко]; за ред. І. Л. Маркова. К., 2016. 548 с.
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
6. Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України. URL: <https://dnsgb.com.ua/>
7. Головний сайт для агрономів. URL: <https://superagronom.com/>
8. Національна академія аграрних наук України. URL: <http://naas.gov.ua/>

4. Оцінювання рівня якості підготовки

Атестаційний екзамєн є завершальним етапом визначення рівня сформованості загальних і фахових компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до Стандарту вищої освіти та освітньо- професійної програми Агрономія спеціальності 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство.

Атестаційний екзамєн проводиться в останньому семестрі навчання

здобувачі вищої освіти після освоєння ними теоретичного курсу навчання та проходження всіх видів практик згідно графіку навчального процесу.

Атестаційний екзаме́н здійснюється за допомогою засобів об'єктивного контролю ступеня досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників з використанням методів комплексної діагностики – складання тестового екзаме́ну за фахом.

Під час складання атестаційного екзаме́ну здобувачі вищої освіти відповідно до вимог освітньо-професійної програми Агрономія спеціальності

201 Агрономія першого (бакалаврського) рівня мають показати високу фундаментальну та спеціальну агрономічну підготовку, вміння вирішувати організаційно-господарські ситуації діяльності підприємства в сучасних умовах ринку.

Атестаційний екзаме́н проводиться у вигляді тестового іспиту за допомогою засобів інформаційних технологій. Розроблено 30 варіантів завдань, кожний з яких містить по 100 питань (10-12 питань з кожної дисципліни). До кожного питання дається чотири варіанти відповіді, з яких потрібно вибрати одну правильну. Загальна кількість правильних відповідей становить суму балів, які здобувач вищої освіти отримує. Трансформація балів в систему ЄКТС наведена нижче.

Тривалість атестаційного екзаме́ну становить дві години.

ТРАНСФЕР ОЦІНОК ІЗ 100 БАЛЬНОЇ ШКАЛИ В ШКАЛУ ЄКТС:

Кількість правильних відповідей	За 100- бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	За 4-бальною шкалою
90–100	90–100	A	відмінно
82–89	82–89	B	добре
74–81	74–81	C	
64–73	64–73	D	задовільно
60–63	60–63	E	
35–59	35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Порядок присвоєння кваліфікації

За результатами успішного складання атестаційного екзаме́ну ЕК приймає рішення про присвоєння кваліфікації бакалавра з агрономії і про видачу випускнику диплома державного зразка.

Здобувач вищої освіти, який не склав атестаційного екзаме́ну допускається до повторної здачі не раніше ніж через рік впродовж трьох років.

6. Перелік нормативних документів, на яких базується програма атестації

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту»
[Електронний ресурс]. Режим доступу:

- <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Закон «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
 3. Наказ Міністерства освіти і науки України № 1069 від 04.10.2018 р. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.
 4. Наказ Міністерства освіти і науки України № 1339 від 05.12.2018 р. Про внесення змін до стандарту вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.
 5. Наказ Міністерства освіти і науки України № 593 від 28.05.2021 р. Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти.
 6. Освітньо-професійна програма Агрономія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ступеня вищої освіти Бакалавр за спеціальністю 201 Агрономія галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство 2022.
 7. Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті.
 8. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.
 9. Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.
 10. Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію у Полтавському державному аграрному університеті.